

Beelden van de hemel

Mark de Boer, februari 2015

Hemel en hel, dood en leven, eeuwigheid en sterfelijkheid - het zijn grote thema's die de mensheid al vanaf den beginne bezig houden. Kunstenaar Klasko Oenema maakte er filmpjes over. In haar filmpje 'Hemel' zegt ze: *De hemel is geen plek. Het is geen beloning. Het is het verlangen, het is de hoop. Het zijn de beelden die we maken of die we lenen waar we ons naar proberen te vormen. Het moment waarop je er bent, dat is maar zelden.*

Een beeld van de hemel. Dat is wat we proberen te krijgen.

Beresjiet

Maar laten we beginnen bij het begin. Bij de leegte, het niets. Je zou kunnen beginnen bij Beresjiet - genesis, 'in den beginne'. Er was niets - woestheid, ledigheid. Chaos. Toehoe wa bohoe. En dan is daar de adem, de wind, de geest. Er waait leven langs. Het komt naar voren. Waar komt het vandaan? Geen idee. Het is er, onverklaard, vanzelfsprekend. Van - zelf - sprekend. De adem brengt leven. licht. lucht. liefde. Adam en Eva - Mens en leven. Eva: de leven gevende.

Het eerste wat God doet: de mens mens maken en leven geven dat leven kan geven.

Dat leven-gevende is zo heilig dat het midden in de tuin wordt gezet. De boom des levens. Apart gezet door God. Net als die andere boom, maar deze is niet verboden. Integendeel!

Maar voordat de mens van het leven geproefd heeft eet hij van die andere boom. Onmiddellijk is hij zijn onschuld kwijt.

Schuld en schaamte gaan niet samen met het eeuwige leven. God bewaakt het leven met vurige zwaarden - en beschermt de mens tegen een eeuwige dood.

En in de eeuwen erna raakt de mens het leven langzaam maar zeker steeds verder kwijt. Of misschien wel: heel snel. Lees de oude geschiedenis van Genesis en je ontdekt hoe snel de dood het voor het zeggen kreeg. Je zou kunnen zeggen: de mens is nooit aan leven toegekomen.

En toch: er is iets blijven hangen. In de geest, in de lucht, in de adem - we weten het: er mist iets, er is meer. Leven is meer dan ademen.

Another world

CS Lewis zegt het zo: *"If I find in myself desires which nothing in this world can satisfy, the only logical explanation is that I was made for another world."*

Made for another world. Waar wordt een kind gemaakt dat 'made for this world' is? In de baarmoeder - de veiligste plek voor een kind. Stel je voor dat een ongeborn kind zich bewust is van zijn omgeving. Het merkt dat het lekker warm zit en altijd genoeg te eten heeft. Geweldig.

Maar het merkt ook dat het armen en benen heeft. Handen.

Voeten. Vingers. Tenen. Een neus. Een mond. Oren.

En dan vraagt het zich af: waarom? waarvoor? Die benen en armen zitten eigenlijk in de weg. Vingers en tenen: het kan ze niet gebruiken. Ogen zitten zelfs nog dicht. Oren: ok, het kan al wat waarnemen van buitenaf. Neus? ongebruikt. Mond? Zelfs die is ongebruikt - eten komt immers via de navelstreng!

Zo bezien staat een ongeborn kind voor grote levensvragen. Waarom is het gemaakt zoals het is? Wij weten het antwoord. Maar het kind nog niet, totdat het geboren wordt.

Wij staan ten opzichte van de hemel als een ongeborn kind ten opzichte van de wereld.

Die wereld is, weten we, echter dan de baarmoeder. Een kind kan zich geen voorstelling maken van het leven buiten de baarmoeder, maar toch is dat echter, groter, mooier, kleurrijker, dan de baarmoeder zelf.

Op dezelfde manier is de hemel echter, groter, mooier, kleurrijker, levendiger dan onze kenbare wereld.

En misschien is het zelfs nog wel zwak uitgedrukt. Is de hemel nóg mooier, kleurrijker, levendiger dan dat.

Je zou het eens moeten proberen: bedenk het mooiste dat je kent of hebt. Een schilderij, een zonsondergang, een vriendschap. En doe dat dan eens 10 keer... nee, dat werkt niet. Het punt is dat het ergens onvoorstelbaar is: we kunnen ons er geen goede voorstelling van maken.

Sex in heaven

Peter Kreeft schrijft over seks in de hemel. En ja, dat is een serieuze vraag met een serieus antwoord. Hij zegt: 'the question about sex in heaven is like a child asking if you can have candy during intercourse'. Oftewel: snoepjes eten tijdens de seks. Een verlangen van een andere dimensie.

Beelden van een andere dimensie. Niet alleen christelijke denkers probeerden zich er iets bij voor te stellen. Ook Plato deed dat, met zijn beroemde voorbeeld van de grot. Daarin zitten mensen al hun leven lang vastgeketend, met hun rug naar een pad, en daarachter een vuur. Ze zien alleen de schaduwen van de mensen achter zich via het vuur op de muur voor zich geprojecteerd. Ze weten niet beter of de geluiden horen bij die tweedimensionale schimmen voor zich. Wat gebeurt er als een van hen wordt losgemaakt en zich omdraait? En vervolgens naar buiten gaat, en de weg in het volle daglicht ziet? Hij zou er lang aan moeten wennen. En als hij eenmaal gewend is, is het moeilijk om terug te keren naar de duisternis - hij zou zich er niet kunnen bewegen.

En zo is het dus met ons voorstellingsvermogen van de hemel: het is te groots om het voor te stellen. Je kunt je alleen een voorstelling van boven maken door een vergelijking naar beneden. En stel dat je de hemel zou zien, dan zou het moeilijk zijn deze terug te brengen tot onze wereld.

Nu kan dat een aardige dagdroom zijn, een speelse oefening als escape voor een grijze wereld. Klaske Oenema zegt in het filmpje: sommige mensen zeggen dat we eigenlijk altijd slapen, en maar heel erg weinig wakker zijn. Die momenten dat je wakker bent, dat is de hemel. Ik begrijp waarom ze dat zegt. Dat zijn precies die CS Lewis momenten: *if I find in myself...* Het is apart dat alle denkers en schrijvers die ik raadpleegde hier naar verwijzen. Allemaal benoemen ze die momenten van een aanraking van de Geest, van een openbaring, van helderheid, als een echte aanwijzing. Het zijn heenwijzingen naar de wereld die komen gaat - of die er al is, maar die we niet in z'n volle omvang kunnen waarnemen.

Wij zijn ongebornen kinderen. We merken, voelen, ruiken, denken, verlangen dingen die niet in deze wereld thuishoren. Onverklaarbaar, maar onmiskenbaar.

We vragen ons af waarom we die verlangens hebben. Waar komen ze vandaan? Wat moeten we ermee? "God heeft de eeuwigheid in hun hart gelegd", schrijft Prediker. Het zit in ons, wat 'het' dan ook moge wezen.

Waar God is, daar is de hemel

Terug naar het begin. We begonnen bij Adam en Eva, die gescheiden raakten van het Leven. Gelukkig stopt het verhaal van God met de mens niet bij de poort van Eden. Hij gaat achter de mens aan, brengt het leven naar ze toe: hij 'vervult het verlangen van wie hem eren', staat er in de psalmen; de verlangens van de andere wereld. God brengt de hemel naar de aarde toe, heel tastbaar en concreet doordat hij er zelf naartoe komt. Allereerst in de tabernakel, dan in de tempel. Zo beleefden de mensen het ook: God woonde temidden van hen. Daar was de vervulling van hun verlangens te vinden, iets wat door God ook telkens zelf werd bevestigd: zoek Mij op, niet de andere goden. En ja, daarom lees je dus in het Oude Testament niets over een hemel of hiernamaals waar mensen naartoe zouden gaan. Daar waar God is, daar raken hemel en aarde elkaar. Daar proeven we van het ware Leven. Waar God is, is de hemel.

Maar God trok zich terug, alsof Hij niet meer welkom was. De tempel raakte leeg, en de harten van mensen ook. En dus gingen we op zoek, naar alles wat er niet meer was sinds God verdween: gerechtigheid, spiritualiteit, gemeenschap, schoonheid. Essentiële onderdelen van het leven, die zonder God niet kunnen bestaan. Wat is gerechtigheid zonder een rechter? Wat is intimiteit zonder de bron van liefde? Wat is de zin van het leven als we de oorsprong en het doel niet meer kennen? Wat is schoonheid zonder de schepper?

Verlangens

Draai het maar eens om. Waar in deze wereld vind je volkomen gerechtigheid? Waar is echte aanbidding? Waar is een zuivere gemeenschap van liefde en waarheid te vinden? En waar vind je pure schoonheid?

Het korte antwoord: nergens. Alles in onze wereld is ten diepste stuk: er is onrecht, materialisme, individualisme, corruptie. Ja, er is van alles wel iets te vinden - gelukkig maar. En logisch ook: alles komt uiteindelijk voort uit en verwijst terug naar de Bron. Maar meer dan echo's zijn het vaak niet, zeker niet in vergelijking met wat we überhaupt ervan zouden kunnen dromen. Onze diepste

verlangens, onze leegtes - het gaat rechtstreeks terug naar het Leven zelf.

En daar staan wij dan. Als grotbewoners, ongeboren kinderen, slapenden. Even onbewust van wat ons omgeeft. En dat is het eerste wat we kunnen doen. Onze ogen openen, geboren worden, ons laten inspireren - de geest krijgen, tot leven laten wekken. En zien hoe groot het is wat ons omgeeft.

Stip, lijn, bal...

Francis Chan gebruikt het beeld van de stip en de lijn. Met een meterslang, dik koord loopt hij over het podium. Aan het ene uiteinde zit een rood stukje van enkele centimeters. Dat is ons aardse leven, schetst hij: het begint hier, en eindigt daar. Denken we - in werkelijkheid loopt het door, en door, en door, en door... en wat doen wij? We maken ons druk over dat ene rode stipje, om ons hele wezen maar in dat korte moment te proppen. Of: we leggen ons erbij neer, bij de grijze saaiheid van het bestaan, tevreden met te weinig.

Het voorbeeld van een stip en een lijn is eigenlijk zelfs veel te klein. Het is niet alleen een kwestie van lineaire tijd. We staan niet zozeer aan het begin van de eeuwige tijd waarin we ooit alles kunnen doen wat we nu hebben bedacht. We staan ook aan het begin van een oneindig rijker, voller, mooier leven, waarin we meer kunnen doen dan we hier ooit kunnen dromen. Maak van de rode stip een oneindig lange lijn, van de lijn een oneindig groot doek, van het doek een oneindig grote bal...

En bijzonder: God - die bij wijze van spreken nog groter is dan die bal - ziet ons. God ziet jou. Hij kent je. Hij houdt van je. Dat hele kleine rode stipje, dat kent Hij door en door. Hij wil recht doen aan ons, wil ons kennen, wil met ons mee-leven.

Nieuwe Adam, nieuwe Eva

En daarom komt Hij opnieuw: in Jezus Christus, in zijn Geest. Met een enorme belofte dat het nog beter wordt. Dat de hemel echt zal opengaan - de hemel die nu al om ons heen is. Maar we hoeven niet te wachten, doemdenkend, somber. In Christus is God hier - en dus een stukje van de hemel. Hij is onze gerechtigheid, de diepste zin van ons leven, de meest intieme gemeenschap en pure schoonheid. te vinden zijn. Het gaat zelfs nog verder: Christus is in ons - de Geest van God, die

ons volledig mens maakt en leven geeft dat leven geeft: Adam en Eva.

Zo begon het ooit in de tuin van Eden, maar waar we nog nauwelijks van het leven hebben geproefd. En zo zal het zijn op de nieuwe aarde en de nieuwe hemel, de nieuwe dimensie van leven zoals het bedoeld is. En daartussenin brengen wij de hemel alvast stukje bij beetje op aarde: bij elke daad van gerechtigheid, bij elk onbevangen genieten van de schepping, in de oprechte community van aanvaarding en vergeving. Het is er al, maar nog niet helemaal - glimpen van de hemel, temidden van de hel die onze wereld ook is. 'Already, but not yet'. 'Not yet', dat zijn de politie en de gevangenissen. 'Already', dat zijn de scholen en de ziekenhuizen, aldus Tom Wright.

De hemel op aarde: we kunnen het ons niet voorstellen - en toch ook weer wel, een klein beetje. En nee, die hemel verveelt nooit. Nu niet, morgen niet, nooit niet. Ik kan niet wachten!

Bronnen:

C.S. Lewis, Mere Christianity

Peter Kreeft, Heaven

Tom Wright, Simply Christian, Surprised by Hope

Greg Boyd, podcasts

Bijbel, Genesis – Openbaring